

אגף בכיר בחינות

משרד החינוך מחברת בחינה

המנהל הפדגוגי

לנבחנים ולנבחנות שלום,

נא לקרוא את ההוראות בעמוד זה ולמלא אותן בדיוק. אי-מילוי ההוראות עלול לגרום לתקלות ואף להביא לידי פסילת הבחינה. הבחינה נועדה לבדוק הישגים אישיים, ולכן יש לעבוד עבודה עצמית בלבד. בזמן הבחינה אין להיעזר בזולת ואין לתת או לקבל חומר בכתב או בעל פה.

אין להכניס לחדר הבחינה חומר עזר – ספרים, מחברות, רשימות – חוץ מ"חומר עזר מותר בשימוש" המפורט בגוף השאלון או בהוראות מוקדמות של משרד החינוך. כמו כן אין להכניס לחדר הבחינה טלפונים או מחשבים ניידים. שימוש בחומר עזר שאינו מותר יוביל לפסילת הבחינה. כל חומר עזר שאינו מותר בשימוש, יש למסור למשגיח לפני תחילת הבחינה. לאחר סיום כתיבת הבחינה יש למסור את המחברת למשגיח ולעזוב בשקט את חדר הבחינה.

יש להקפיד על טוהר הבחינות!

הוראות לבחינה

- יש לוודא כי במדבקות הנבחן שקיבלת מודפסים הפרטים האישיים שלך, ובמדבקות השאלון שקיבלת מודפסים פרטי השאלון המיועד לך.
- אם לא קיבלת מדבקה, יש למלא בכתב יד את הפרטים במקום המיועד למדבקות הנבחן.
- אסור לכתוב בשולי המחברת (החלק המקווקו) משום שחלק זה לא ייסרק.
- לטיטה ישמשו אך ורק דפי מחברת הבחינה שיועדו לכך.
- אין לתלוש או להוסיף דפים. מחברת שתוגש לא שלמה תעורר חשד לאי-קיום טוהר הבחינות.
- אין לכתוב שם בתוך המחברת, משום שהבחינה נבדקת בעילום שם.
- אין להוסיף או לשנות שום פרט במדבקות, כדי למנוע עיכוב בזיהוי המחברת וברישום הציונים.

בהצלחה!

<table border="1"><tr><td>12</td><td>סמל שאלון</td><td>17</td></tr><tr><td colspan="3">رقم النموذج</td></tr><tr><td colspan="3">שם השאלון</td></tr><tr><td colspan="3">اسم النموذج</td></tr></table> <p>יש להדביק כאן ↑ מדבקת שאלון يجب هنا ↑ إلصاق ملصقة نموذج امتحان</p>	12	סמל שאלון	17	رقم النموذج			שם השאלון			اسم النموذج			<table border="1"><tr><td>18</td><td>מועד</td><td>21</td></tr><tr><td colspan="3">الموعد</td></tr><tr><td>23</td><td>מס' תעודת זהות</td><td>31</td></tr><tr><td>32</td><td>סמל בי"ס</td><td>37</td></tr><tr><td colspan="2">رقم الهوية</td><td>رقم المدرسة</td></tr></table> <p>יש להדביק כאן ↑ מדבקת נבחן (ללא שם) يجب هنا ↑ إلصاق ملصقة ممتحن (بدون اسم)</p>	18	מועד	21	الموعد			23	מס' תעודת זהות	31	32	סמל בי"ס	37	رقم الهوية		رقم المدرسة	<p>מדבקות לנבחן ملصقة ممتحن</p>
12	סמל שאלון	17																											
رقم النموذج																													
שם השאלון																													
اسم النموذج																													
18	מועד	21																											
الموعد																													
23	מס' תעודת זהות	31																											
32	סמל בי"ס	37																											
رقم الهوية		رقم المدرسة																											

* הוראות בשפה הערבית מעבר לדף
* التعلیمات باللغة العربية على ظهر الصفحة

יש לסמן במשבצת אם ניתן שאלון נוסף
يجب الإشارة في المربع إذا أعطي نموذج امتحان إضافي

עברית: הבנה, הבעה ולשון

לבתי ספר עצמאיים

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון: הבנת הנקרא — 70 נקודות
פרק שני: הבעה בכתב — 30 נקודות
סה"כ — 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות.

שים לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה לשימושך. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

פרק ראשון: הבנת הנקרא — 70 נקודות

לפניך שני מאמרים. קרא אותם, וענה על השאלות שאחריהם.

מאמר א

הרחבה ופתיחות למול צמצום עם איכות

מעובד על פי שיחה של הרב שטיין, מ'. קול הלשון, י' בטבת תשס"ו ומקורות נוספים

- א. כל אדם נמשך לחברת אנשים פתוחים ורחבי אופקים. אדם פתוח נחשב נאור, מלשון אור, מושג האפוף הילה ושובה לב. מי שאינו כזה - נתפס כחשוך, מצומצם ומוגבל.
- ב. דא עקא שמאז שלטון היוונים בארץ חל בלבול בהבנת מושגי האור והחושך, וחשוב להנהיר אותם מחדש.
- ג. האור מסייע לאדם לראות מה נמצא בסביבתו ולהינצל מסכנה. לפי רמח"ל, ההולך בחושך דומה לעיוור באפלה וצפויים לו תעתועי ראייה: "שיראה עמוד כאילו הוא אדם, ואדם כאילו הוא עמוד" (מסילת ישרים ג).
- ד. ואולם התנהלות נכונה אינה מותנית רק באור. היא מותנית גם ביראה. המילה ראייה בשיכול אותיות – יראָה: "הן יראת ה' היא חכמה" (איוב כח, כח). כדי לבחור בכיוון הנכון נדרש לאדם שדה ראייה רחב. היראה מסלקת משדה הראייה את מכשולי הנגיעות והנטיות האישיות. גם ההשפעות של מראה העיניים וחמדת הלב מתכווצות מחמת היראה מהעונש, וכך האדם מצליח לראות לטווח רחוק ולפעול מתוך שיקול דעת נבון.
- ה. חג החנוכה, חג הניצחון על היוונים, נחוג בתורף הקודר, אך הוא מצטיין במוטיב של אור: נר איש וביתו. יוון הינאורה' מכונה בתז"ל 'חושך', ועולה התמיהה: מדוע, הרי היוונים לא החריבו את המקדש, אלא רק טימאו אותו?! לכאורה, נראה כאילו לא קרה דבר – ולא היא. תרבות יוון שהאדירה את הכוח ואת היופי, הטתה את המבט מן הפנימיות אל החיצוניות במסווה של נאורות. לדבריהם - 'הָיָה יהודי, ועם זאת – הָיָה איש העולם הגדול'. בימים ההם מי שנסחף אחר תרבות יוון - החלקים הנעלים של האדם נראו לו שוליים, והחלקים השוליים נראו לו עיקריים.
- ו. גם כיום, כשאדם נמצא בשיא הצלחתו, אורבת לו סכנה של שיכרון חושים, של שקיעה בעיוורון של 'קִדְמָה': קריירה, תארים, כסף, כבוד, הנאות... אולם בשלב מסוים הוא נוכח לדעת כי חיי האדם וגורלו הם כקליפת השום. עוצמות אדירות מתגמדות ברגע בגלל נְגִיף קטן, ואז האדם מתחיל לפשפש במעשיו ולחשוב על מה באה עליו המכה הזו.
- ז. כדי להינצל מן הינאורות' המבלבלת, מן ההילה האופפת את 'רחבות האופקים' ומהשלכותיה על קומת האדם ועל בחירותיו, יש להשתמש בשני כלים עיקריים: האחד – היצמדות למקור אור אמיתי, לגדולי ישראל הרואים למרחוק; השני – "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו".
- ח. שאיבת הארה ממקור מים חיים ודיבוק חברים יראי ה' הם אלה שיסייעו לאדם להגן על עצמו מהיפתחות לבורות נשברים. כך הוא יצליח לבחור את סדרי העדיפויות בחייו מתוך ראייה של אור ויראת ה'.

מאמר ב

על הפתיחות

מעובד על פי מאמר מאת הרב סבתו

- א. כולנו מכירים את ערכה של הפתיחות, אך כולנו גם יודעים את הסכנה שבהיסחפות. עניינו פקוחות ורואות מה נעשה סביבנו.
- ב. השאלה העומדת בפנינו היא: מה בין פתיחות לבין היסחפות, וכיצד מעמידים את הגבולות?
- ג. בעניין זה חשוב לקבוע מספר עקרונות.
- ד. ראשית - מידת הפתיחות של קבוצה תלויה במידת העומק והכוח הרוחניים שלה. בניין שהדפנות שלו חלשות, כל פתח שייעשה בו - גם אם הוא קטן וצר - יפורר את הכתלים, והבניין יימוט. לעומתו בניין שיסודותיו מוצקים - פתחים בו לא יגרמו נזק אלא יביאו לתוכו משבי רוחו רעננים. הכתוב אומר: "הרחיבי מקום אהלך... ויתדותיך חזקיי". מי שמרחיב את האוהל עליו להאריך את המיתרים ולהעמיק את היתדות.
- ה. שנית - גם גודל הפתחים חשוב. וכאן אפשר להסתמך על הכללים ההלכתיים הנוגעים לסוכה: "כל פרצה שהיא כעשר אמות היא פתח, יותר מכך - פרצה"; וגם אם כל הפתחים עשויים כהלכתם, עדיין יש לנו כלל נוסף: "אם הפתחים מרובים עד שהפרוץ מרובה על העומד - אין זה פתח".
- ו. שלישית - מידת הפתיחות תלויה בעוצמת הרוחות המנשבות מחוץ לבניין. כאשר מנשבת רוח נעימה מחוץ לבית - פותחים את החלון, ואז הבית מתאוורר; אולם כאשר רוח סערה משתוללת בחוץ, מתאמצים לסגור את כל הפתחים. מכאן ברור כי ככל שהשפעות הרעות עוצמתיות יותר - סכנת ההיסחפות גוברת.
- ז. אחרי שהערכנו את שלושת המרכיבים הללו, יש לשאול שאלה רביעית: למה אנו נפתחים?
- ח. כל מתכנן בית יודע שאם צד אחד של הבית פונה לגן ורדים המדיף ריח בשמים ולאור השמש, וצד אחר פונה למי שופכין ולריחות רעים - נפתח את הפתח לכיוון הגן, ובלא שום היסוסים נאטום את הפתח לכיוון האחר.
- ט. ובנקודה הזאת, למרבה הצער, יש בלבול גדול. אם מישהו יוצא נגד התמכרות ל'ריחות' הרעים של המדיה האלקטרונית, מטיחים נגדו שהוא נגד הפתיחות ונגד המדע והטכנולוגיה והרפואה, ואין הוא מבין את הדור ועוד ועוד. וכי מי שפתוח חייב לאמץ אל חיקו כל סכלות וכל תקלה שיש בחוץ?! וכי אי אפשר להיות פתוח לדברים חיוביים - ויחד עם זאת לדחות על הסף כל סגנון הבנוי על חיים ריקים ממשמעות - רק משום שמישהו בחוץ מכנה זאת בשם 'תרבות'?
- י. עולם הבידור בנוי על כך שהזמן הפנוי הולך ורב. ממה נובע הזמן הפנוי? מהנחה שאדם אינו נמצא בעולם למטרה מסוימת, לכן מה טוב שייהנה בכל זמן שהוא יכול. אבל הרי אנו יודעים שהאדם הוא נזר הבריאה, יש לו ייעוד, והעולם הזה הוא מקום העמל וההכנה. לכן הזמן הפנוי אינו נטל, אלא נכס. יש לנצלו למטרות חשובות ולשמוח על שזיכנו ה' להקדישו לעבודתו.
- יא. האם פירוש הדבר שאין צורך במנוחה או ברגיעה? ודאי שלא, אלא שהיא צריכה להיות לשם שמים.

יב. ומכאן לנקודה החמישית: איננו צריכים בשום אופן ללכת בדרך של חיקוי "כשר" ל'תרבות' הפנאי. לא זו הדרך. לא חיקוי אנו צריכים אלא הצבת אלטרנטיבה תרבותית הבנויה על ערכים אחרים לגמרי: על חכמה ועל אהבת הרע על איסור רכילות ועל ריסון עצמי, על חיי קדושה, צניעות וטהרה יחד עם בניית קהילות וחיי חברה בריאים. והרי יבוא יום, והוא איננו כה רחוק כפי שחושבים, שרבים ימאסו בחיי עינוגי הגוף שהם מְרִים לנשמה, ויבקשו לראות קהילות החיות בתרבות אחרת של חיי רוח אמיתיים המרוממים את הנפש. האם נוכל להראות להם אז סגנון כזה - או רק חיקוי זול של אותה 'תרבות' שבה הם מאסו?

יג. ונקודה שישית ואחרונה: כשמדברים על פתיחות תרבותית, יש לזכור להיפתח לאוצרות התרבותיים הנפלאים של עמנו. כמה עשירים אנו בנכסים תרבותיים, מטמונים של הלכה, שו"תים, פיוטי קודש, פרשנות עשירה, מדרשים מרתקים, אוצרות של עולם הסוד - מעיינות מלאים מים חיים, שאותם נוטשים והולכים לחצוב בורות נשברים אשר לא יכילו המים.

יד. אם נשכיל להעשיר את עולמנו בכל אלה - ודאי כי הפתחים הפונים אליהם ירוממו את חיינו וימלאו אותם, ולא נצטרך לתרבות אחרת.

פרק ראשון: הבנת הנקרא (70 נקודות)

בפרק זה ענה על כל השאלות 1-7.

הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

ענה לפי מאמר א

1. לפי מאמר א, שני עֶזְרִים חשובים לראייה נכונה: אור ויראה.

א. הסבר מהי תרומתו של כל אחד מן העֶזְרִים לראייה במרחקים השונים. (2 נקודות)

אור

_____

יראה

_____

ב. לביסוס דבריו בנוגע לכל אחד משני העֶזְרִים הכותב מסתייע ב_____

פרט והסבר את תשובתך. (3 נקודות)

_____

_____

ג. הכותב אינו מתכוון לעזרים המסייעים רק לראייה חושית (פיזית). הבא מפסקה ד

לפחות שני צירופים המוכיחים זאת. (2 נקודות)

_____

2. "...מאז שלטון היוונים בארץ חל בלבול בהבנת מושגי האור והחושך".

א. (1) מדוע יש הרואים את ההשפעה של תרבות יוון "כאילו לא קרה דבר"? (3 נקודות)

_____

2) איזה רכיב מרכיבי הטיעון מייצגת התפיסה שלהם? (2 נקודות)

ב. 1) הסבר מדוע כינו חז"ל את יוון "חושך". (3 נקודות)

2) במה מתבטאת ההשפעה של יוון בימינו? (2 נקודות)

3) בפסקה ג' רמח"ל מדגים תענועי ראייה. העתק מפסקה ה' משפט המתאר באופן דומה תענוע מקביל – אך בראייה הרוחנית. (3 נקודות)

ענה לפי מאמר ב

3. "מה בין פתיחות לבין היסחפות?"

כדי להשיב על שאלה זו הכותב משתמש בהקבלה בין פתחים בבניין לבין פתיחות לעניינים של תרבות ודרך חיים: ראשית..., שנית..., שלישית... ורביעית.

א. הצג את ההקבלה בטבלה. (בעמודה של הפתיחות השלם גם פרטים המשתמעים מן ההקבלה).

(12 נקודות)

תבחינים	פתחים בבניין	פתיחות

ב. הסבר בקצרה כיצד הקבלות אלה מהוות תשובה על השאלה שבפתיח. (3 נקודות)

4. בפסקה ט' הכותב מציג טענת נגד לטענתו: "אם מישהו יוצא נגד התמכרות לריחות הרעים של המדיה האלקטרונית, מטיחים נגדו שהוא נגד הפתיחות ונגד המדע

והטכנולוגיה והרפואה, ואין הוא מבין את הדור ועוד ועוד."

א. מה דעת הכותב על טענה זו? (2 נקודות)

ב. הנימוק לדעת הכותב על טענת הנגד נמצא בפסקה י'. הסבר אותו. (3 נקודות)

ענה לפי שני המאמרים:

5. עיין בקטע שלפניך.

משל לגן ובו שבילים רבים הדומים זה לזה. רבים מההולכים בו נבוכים ולא יודעים כיצד יעברו בו ויגיעו אל האכסדרה. והנה החכם העומד כבר על האכסדרה רואה את כל הדרכים לפניו ומבחין בין האמיתיים לבין הכוזבים, והוא יוכל לומר: זה הדרך לכו בו! (על פי מסילת ישרים פרק ג')

א. בפתח לשאלה מובא קטע מתוך מסילת ישרים, ובו משל. משל זה מתקשר לאחד הכלים שבעזרתם אפשר להינצל מפתיחות שאינה ראויה (על פי פסקות הסיום של מאמר א). תאר בלשונך כלי זה והסבר כיצד המשל קשור אליו. (4 נקודות)

ב. כתוב בלשונך מהו הכלי השני המסייע להינצל מפתיחות שאינה ראויה. (2 נקודות)

ג. מהן החלופות המוצעות במאמר ב' (פסקות יב, יג) לפתיחות שאינה ראויה? (4 נקודות)

---

6. מילים וצירופים

א. "האם מי שפתוח חייב לאמץ אל חיקו כל סכלות וכל תקלה שיש בחוץ?!" (מאמר ב, פסקה ט)

לפניך רשימת מילים.

הקף רק את המילה שאי אפשר להוסיף לפנייה את הפועל "לאמץ". (5 נקודות)

ילד, משפחה, פרויקט, רעיון, שרירים

ב. לפניך משפט: "חיי האדם וגורלו הם כקליפת השום" (מאמר א, פסקה ו)

מבין הצירופים שלפניך הקף את זה היכול להחליף את הצירוף "כקליפת השום" על פי המשמעות שלו בהקשרו בטקסט. (5 נקודות)

דק מן הדק

ללא טעם

אינו מובן

כעלה נידף

7. המשיכה לחומרנות פוגשת כל אחד מאיתנו במקומות רבים במרחב הציבורי וגם בתוכנו. מה, לדעתך, יש לעשות בזמן שזה קורה לנו? נמק את הצעתך. כתוב מהמקום שזה פוגש או פגש אותך בתקופה האחרונה. הישען גם על הטקסטים. (10 נקודות)

פרק שני: הבעה בכתב (30 נקודות)

בחר באחד מן הנושאים 8-9, וכתוב עליו מאמר בהיקף של 200-300 מילים לפי ההוראות.

8. חיקוי או מקור?

יש תלמידים החוששים להיות שונים מחברי הכיתה שלהם. לכן מחקים אותם – לעיתים גם כאשר הליכותיהם אינן עולות בקנה אחד עם הדרך שאליה חונכו. כתוב מאמר טיעון, והבע בו את דעתך בנושא זה. נמק את דבריך ובסס אותם. תוכל להביא דוגמה מניסיוןך האישי.

או

9. העיקר הפנימיות

לעיתים קיים פער בין ההופעה החיצונית של אנשים לבין הצהרותיהם על אמונתם בה. אנשים אלה בטוחים ש"העיקר הלב". כתוב מאמר טיעון, והבע בו את דעתך על גישה זו. נמק את דבריך ובסס אותם.

החיבור
